

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Infokorralduse õppekava

Sirle Tartu

**LASTE ISIKUANDMETE AVALDAMINE KOOLI KODULEHEL JA
SOTSIAALMEEDIAKANALIL**

Lõputöö

Juhendaja: Mari-Liis Tikerperi, MA

Tartu 2019

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1 TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	5
1.1 Isikuandmed	5
1.1.1 Isikuandmete tüübid	6
1.1.2 Isikuandmete kaitse olulisus	6
1.1.3 Isikuandmete kaitsealase teadlikkuse tõstmine	7
1.2 Last puudutavad tähtsamad õigusdokumendid ja isikuandmete kaitse	7
1.3 Laste isikuandmed koolide kommunikatsiooni kontekstis	8
1.3.1 Kommunikatsiooni roll koolis	9
1.3.2 Kooli kodulehe roll	9
1.4 Sotsiaalmeedia ja selle roll koolide kommunikatsioonis	11
1.4.1 Facebook	12
1.4.2 Sotsiaalmeedia kasutamise privaatsusriskid	13
2 MEETOD	14
2.1 Uurimismeetod	14
3 ANALÜÜSI ALUS - EUROOPA NÕUKOGU ÜLDMÄÄRUS (GDPR)	16
3.1 GDPR – Olulised muudatused	16
4 ANALÜÜSI ALUS - ANDMEKAITSEMÄÄRUSEGA ARVESTAMINE KOOLIDE KODULEHTEDEL	19
5 ISIKUANDMETE KAITSE SOTSIAALMEEDIAS	20
5.1 Facebooki lehe olemuse ülevaade ja võimalikud privaatsussätted	20
5.2 Kooli kodulehe ja sotsiaalmeedia lehe võrdlus	25
5.3 Tabeli analüüs sotsiaalmeedia kontekstis	26
5.3.1 Pildid	26
5.3.2 Tunnustused	27
5.3.3 Uudised	28
KOKKUVÕTE	29
SUMMARY	30
KASUTATUD KIRJANDUS	31
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	35

SISSEJUHATUS

Maailm sisaldab suurt hulka digitaalset teavet, mis muutub järjest enam laialdasemaks (The Economist, 2010). Oleme lähenemas olukorrale, kus meie käeulatuses on peaaegu piiramatult informatsiooni ja erinevaid võimalusi (BSA, 2015: 5). Osa sellest teabest sisaldab isiklike andmeid ning selleks, et need oleksid kaitstud, tuleb tagada tipptasemel turvalisus ja vastutustundlik juhtimine (BSA, 2015: 3). Andmete turvalisuse ja privaatsuse tagamine muutub aga üha keerulisemaks, kuna informatsioon pidevalt mitmekordistub ning seda jagatakse veelgi suuremal määral üle maailma (The Economist, 2010).

Andmed on muutumas järjest väärtuslikumaks ning erinevat tüüpi isikuandmete hankimise oskused ja võimalused arenevad kiiresti (NJORD, 2018). Inimestel peab olema võimalik valida, kas nad soovivad oma infot jagada, kellele on sellele juurdepääs ja mida selle informatsiooniga tehakse (Masse, 2018). Isikuandmete omavoliline, hooletu või ebaaus töötlemine võib inimestele ja ettevõtetele tekitada suuri kahjusid, seega ongi tundlike andmete kaitsmise eesmärk tagada inimeste põhiõiguste ja vabaduste kaitse (NJORD, 2018). Euroopa Liidus on andmekaitse põhiõigus ning isikuandmete kaitse üldmäärus (GDPR) on uus raamistik selle õiguse kaitseks (Masse, 2018). 25. mail 2016 hakkas määrus kehtima ka Eestis ning asendas senist isikuandmete kaitse seadust (HITSA isikuandmete kaitse..., i.a.).

Uut määrust on kohustus järgida ka kõikidel Eesti koolidel ja lasteaedadel, sest need asutused töötlevad suures mahus isikuandmeid, sh alaealiste kohta käivad tundlikke andmeid (*ibid.*).

Osher, Kendzioar, Spier ja Garibaldi (2014) hinnangul on koolidel laste ja noorte arengul täita oluline roll ning ühe positiivse tegurina võiks kool toimida kaitsva mõjurina, mis toetaks turvalise ja motiveeriva keskkonna loomist.

Seminaritöö käigus uuris autor erinevaid juhiseid ja seaduseid, kuid ei leidnud lihtsat ja üheselt mõistetavat isikuandmete kaitse juhendit, mis annaks koolidele soovitusi ja ettepanekuid, mida informatsiooni interneti üles pannes järgida. Kuigi andmeinspektsiooni kodulehel on üleval laste ja haridusasutuste kohta käivad määrused ja eeskirjad, siis tuleb neid teiste dokumentide seast otsida ning nad on keeruliselt sõnastatud.

Kuigi andmekaitseinspektsiooni kodulehel on olemas põhjalik juhendmaterjal isikuandmete kaitse üldmääruse rakendamiseks haridusasutustes, on see siiski väga mahukas ning raskesti loetav. Seega oli seminaritöö eesmärgiks välja selgitada, millist informatsiooni ja kuidas tohib kooli koduleheküljel avaldada. Töö tulemuseks oli tabel, mis sisaldas viiteid GDPR-i ja HITSA juhendmaterjalile. Lõplikku tabelit valideeris andmekaitse spetsialist.

Seminari- ja lõputöö vahelisel ajal on kirjutatud ka artikleid, seoses uue andmekaitse määruse kohandustega koolides. Näiteks Ratt (2019) on Järva Teataja artiklis välja toonud andmekaitse spetsialisti Kadri Levandi nõuanded seoses piltide avalikustamisega, ning Järvamaa koolijuhtide kommentaarid andmekaitse rakendamisest koolides. Lisaks on autorile teadaolevalt korraldatud selle teemalisi teabepäevi ja koolitusi. Samas pole autor leidnud, et vaatluse alla oleks võetud ka sotsiaalmeediaga seotud privaatsüsteemad.

Seminaritöö tabeli valideerimise tulemusena andmekaitse spetsialisti poolt selgus, et privaatsusega on suuremad probleemid just sotsiaalmeedias, kus kiputakse tihtipeale infoga vabamalt ringi käima. Kuna konkreetseid juhised privaatsusnõuete kohta sotsiaalmeedias ei ole, siis otsustas töö autor, et uurib lõputöö edasiarendusena sotsiaalmeedia suunda.

Peale kodulehe on koolidel praegusel digiajastul teiseks kõige tähtsamaks sidevahendiks sotsiaalmeedia, mille kaudu saab infot kiiresti jagada ning edasi levitada (School Webmasters, i.a.; Social media for school communication, i.a.). Kõige efektiivsemalt töötab kommunikatsioon koolis siis, kui vajalikku infot jagatakse nii koduleheküljel kui ka sotsiaalmeedia kanalit pidi (School Webmasters, i.a.). Seega on oluline, et peale juhise, mida kooli koduleheküljele infot üles pannes tuleks silmas pidada, oleks ka nõuanded selle kohta, kuidas kool saaks sotsiaalmeedia kanalit õpilaste huve silmas pidades võimalikult turvaliselt rakendada.

Autor peab oluliseks välja tuua selle, et teoreetilised lähtekohad lõputöös on valdavalt samad, mis seminaritöös, kuid lõplike tulemusteni jõudmiseks sisaldab analüüs vaadet Facebooki sotsiaalmeediakanalisse. Sel viisil on võimalik kontrollida ja välja tuua sotsiaalmeedias kodulehele kehtivaid nõudeid.

1 TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Antud peatükk koosneb neljast alapeatükist. Esimene alapeatükk räägib isikuandmetest, nende tüüpidest, kaitse olulisusest ja kaitsealase teadlikkuse tõstmisest. Teine alapeatükk keskendub laste õigusdokumentidele ja isikuandmete kaitsele. Kolmas alapeatükk tutvustab kommunikatsiooni rolli koolis. Neljas alapeatükk keskendub sotsiaalmeediale ja selle olulisusele koolide kommunikatsioonis.

1.1 Isikuandmed

Me elame suurandmete ajastul (Tene ja Polonetsky, 2012; Rubinstein, 2013). Neid määratletakse kolme peamise omaduse järgi, milleks on maht, mitmekesisus ja kiirus:

- ❖ maht viitab andmete suurusele (terabait, petabait ja zettabait);
- ❖ mitmekesisus tähendab andmete tüüpi ja selle allikat (sensorid, seadmed, sotsiaalsed võrgustikud jne.);
- ❖ kiirus määratleb seda, kui tihti andmeid genereeritakse (millisekund, sekund, minut, tund, päev, kuu, aasta) (Perera, Ranjan, Wang, Khan ja Zomaya, 2015: 32).

Andmed on muutunud majanduslikele ja sotsiaalsetele allikatele tooraineiks, olles aluseks innovatsioonile, tootlikkusele ja kasvule (Tene ja Polonetsky, 2012: 63). Suurte andmete kogumite kogumise ja analüüsiga kaasnevad erinevad privaatsusprobleemid (Tene ja Polonetsky, 2012; Rubinstein, 2013: 65). Selleks, et saavutada tasakaalu andmete kasutamise ja isikuandmete kaitse vahel, on vaja tõhusat isikuandmete kaitse seadust (Tene ja Polonetsky, 2012: 63-64).

Isikuandmed on mistahes kujul andmed, mida on võimalik kasutada üksikisiku tuvastamiseks (i-scoop, 2016; European Commission, i.a.). Andmeid, mida on krüpteeritud või pseudonümiseeritud, kuid mille abil on siiski võimalik isik tuvastada, jäävad isikuandmete alla ning kuuluvad õigusakti reguleerimisalasse (European Commission, i.a.). Selliseid isikuandmeid, mis on anonüümseks muudetud nii, et isikut pole enam võimalik tuvastada, ei käsitleta enam isikuandmetena (*ibid.*). Euroopa Liidu õiguste kohaselt tuleb isikut teavitada, kui tema isikuandmeid töödeldakse mis tahes organisatsioonis, sealhulgas ELi institutsioonides, samuti on õigus teada töötlemise üksikasju ning eesmärki (EDPS, i.a.).

1.1.1 Isikuandmete tüübid

Isikuandmeid saab jagada kolme kategooriasse: tundlikud, üldised andmed ning kuritegude alla käivad üksikasjad (Information security, 2018). Irwin (2018) järgi tuleks tundlikke isikuandmeid hoida teistest andmetest eraldi ning need vajavad ekstra kaitset.

Tundlike isikuandmete alla kuuluvad:

- ❖ rassilise või etnilise päritolu üksikasjad;
- ❖ poliitilised, usulised või filosoofilised tõekspidamised;
- ❖ ametiühenduslik kuuluvus;
- ❖ geneetilised/biomeetrilised andmed;
- ❖ terviseandmed;
- ❖ teave isiku seksuaalse orientatsiooni kohta. (GDPR EU, 2018; Information security, 2018)

Kõik andmed, mis ei kuulu tundlike isikuandmete alla, kuuluvad üldisesse gruppi (Information security, 2018). Nendeks võivad olla nimi, aadress, ametikoht, sünniaeg, IP-aadress jne. (*ibid.*).

Kuritegude üksikasjad annavad informatsiooni selle kohta, et isik on toime pannud mõne kuriteo (*ibid.*).

1.1.2 Isikuandmete kaitse olulisus

Perera (2015) arvates kipub enamik meist tähelepanuta jätma veebis privaatsustingimusi, kuid võrreldes minevikuga kogutakse kasutajate kohta andmeid märgatavalt rohkem. Hiljutised tehnoloogiad nagu Google Glass, Apple iWatch või Google Fit saavad koguda kasutajate delikaatseid andmeid nende igapäevaseid tegevusi jälgides või registreerides (*ibid.*).

Esiteks pole isikuandmete kaitse eesmärk vaid nende andmete kaitsmine, vaid nendega seotud inimeste põhiõiguste- ja vabaduste kaitsmine (NJORD, 2018). Isikuandmete kaitsmisega on võimalik tagada, et neid õigusi ei rikutaks (*ibid.*). Isikuandmete privaatsuse kaitsmisel ei lasku vastutus ainult toodete, teenuste ja rakenduste loojatele, vaid ka kasutajatele endile (Perera jt, 2015: 36).

Teiseks, isikuandmete kaitse eeskirjade mittejärgimine võib kaasa tuua isegi karmimaid olukordi, kus isiku tervisetabe abil manipuleerides saab kogu raha inimese arvelduskontolt välja võtta või isegi põhjustada eluohtlikku olukorda (NJORD, 2018). Kurjategijad oskavad leida ja näha kasutajate nõrku kohti ning neid julmalt ära kasutada (Perera jt, 2015: 36).

Kolmandaks, andmekaitset käsitlevad määrused on vajalikud, et tagada õiglane ja tarbijasõbralik kaubandus ja teenuste pakkumine (NJORD, 2018). Isikuandmete kaitse eeskirjad tekitavad olukorra, kus näiteks isikuandmeid ei saa vabalt müüa, mis tähendab, et inimestel on suurem kontroll oma andmete üle (*ibid.*).

1.1.3 Isikuandmete kaitsealase teadlikkuse tõstmine

Organisatsioonid pööravad pidevalt tähelepanu andmete konfidentsiaalsusele, terviklikkusele ja kättesaadavusele, siiski ei ole paljud inimesed teadlikud ja informeeritud sellest, kuidas nende isikuandmeid kasutatakse, kogutakse või jagatakse (Office Team, 2018). On oluline, et ettevõtted teavitaksid tarbijaid, mis andmeid nende seadmed koguvad (Perera jt, 2015: 36). Lisaks on vaja kasutajatele selgitada, milliseid andmeid töödeldakse ja mismoodi see protsess toimub (*ibid.*). Teadmised andmete kaitse kohta jäävad ettevõtetes tihti aga liiga teoreetiliseks (Schonschek, 2018). Kuigi tehakse erinevaid koolitusi turvalisuse alal, kasutavad paljud töötajad ikka lihtsaid ja meeldejäävaid paroole ning rakendavad seda ühte mitmete võrguteenuste jaoks (*ibid.*). Kui soovitakse, et töötajad muudaksid oma käitumist, on neil vaja esmalt mõista, miks see on oluline (GDPR Reports, 2017). Organisatsioonid peaksid isikuandmete kaitsealaseid teadmisi edastama võimalikult mitmekesiselt, kasutades nähtavaid, järjepidevaid ja uuenduslikke kommunikatsioonivahendeid (*ibid.*). Andmekaitseasutused püüavad teadlikkust isikuandmete töötlemisega seotud riskidest, eeskirjadest ja õigustes tõsta ka üldsuse seas, eriti laste hulgas (National Commission, i.a.).

1.2 Last puudutavad tähtsamad õigusdokumendid ja isikuandmete kaitse

Euroopa Parlamendi ja nõukogu üldmääruse lõike 38 järgi vajavad isikuandmete kaitse osas erilist tähelepanu just lapsed, sest nemad ei ole tihtipeale teadlikud erinevatest ohtudest ning enda õigustest. Direktiivi järgi peaks erilist tähelepanu pöörama laste isikuandmete kasutamisel turunduslikel eesmärkidel ning isiku ja kasutajaprofiili loomisel.

Laste õigusi reguleerib ÜRO lapse õiguste konventsioon (edaspidi LÕK), lastekaitseadus (edaspidi LasteKS) ja perekonnaseadus (edaspidi PKS) (Laste õigused ja isikuandmete töötlemine, 2013). LÕK on kõige tähtsam rahvusvaheline kokkulepe (Vabariigi Valitsus – seletuskiri, i.a.).

ÜRO konventsiooniga liitus Eesti 1991. aastal ning sellega võeti endale kohustus tagada kõigile riigi territooriumil viibivatele lastele rahvusvahelised õigused (Andmekaitse inspeksioon, 2013).

LÕK-i põhiprintsiibid on:

- ❖ lapsel on õigus elule ning täielikule arengule (art. 6);
- ❖ alati tuleb igas ettevõtmises lapse huvisid silmas pidada (art. 3);
- ❖ konventsioonis sätestatud põhimõtted kehtivad igale lapsele (art. 2);
- ❖ lapsel on õigus oma arvamusele ja ärakuulamisele (art. 12). (Riisalo ja Nikanov, 2013: 20)

LasteKS sätestab kõik last puudutavad õigused, vabadused, kohustused kui ka kaitse (Andmekaitse inspeksioon, 2013). PKS-i järgi sätestatakse näiteks vanemate õigused ja kohustused ja lapsendamise ja eestkostega seonduv (Vabariigi Valitsus – seletuskiri, i.a).

Eesti riigi seisukohalt on laste õiguste kaitse alustaladeks LasteKS ja perekonnaseadus (Vabariigi valitsus – seletuskiri). 1993. aastal jõustus esimene Eesti Vabariigi LasteKS (*ibid.*). Eesti Vabariigi esimene PKS jõustus 1995. aastal (Rahvusarhiivi hindamisotsus, 2013). Uus PKS täitis 2010. aastal (*ibid.*). Selle seadusega sätestatakse: “*sugulusest tulenevad õigused ja kohustused, vanemate ja lapse üldine õigussuhe, vanemate õigused ja kohustused ning lapsendamise ja eestkostega seonduv.*”(Vabariigi Valitsus - seletuskiri, i.a). Uues PKS-i seaduses on kolm tähtsat muudatust: esiteks on täpsemalt paika seatud abikaasade varaliste suhete korraldus, teiseks parandati laste ja vanemate hooldusõiguse sätestavaid punkte ning kolmandaks korrastati eestkostesüsteemi (Justiitsministeerium, 2010).

2003. aastal heitis ÜRO lapse õiguste komitee Eestile ette seda, et LasteKS ei ole piisavalt rakendatav (Vabariigi Valitsus – seletuskiri, i.a). Suures osas oli LasteKS konventsiooni ümberkirjutis (Poopuu, 2013 ; Vabariigi Valitsus - seletuskiri, i.a). Seaduse muutmise vajadusele viitas ka toonane õiguskantsler Indrek Teder, kes märkis seaduse olevat liialt abstraktse (*ibid.*). 2016. aastal jõustus uus LasteKS (Riigi Teataja, 2014). Uues seaduses on selgelt ja põhjalikumalt välja toodud kõik LÕK-i alusprintsiibid (Riisalo ja Nikanov, 2013: 20).

1.3 Laste isikuandmed koolide kommunikatsiooni kontekstis

Igas organisatsioonis, olgu ta ametlik või mitteametlik, toob efektiivne suhtlus kaasa tõhusa juhtimise, mis aitab kaasa organisatsiooniliste eesmärkide saavutamisele (Akinnubi, Gbadeyan Fashiku ja Kayode, 2012: 105). Esrock ja Leichty (2000) hinnangul on tõhusa kommunikatsiooni aluseks eneseteadvus. Selleks, et luua tõhus sisekommunikatsioon, peab organisatsiooni juht määratlema ära nii asutuse nõrkused kui ka tugevused (*ibid.*). Organisatsiooniline

kommunikatsioon peab järgima aususe, täpsuse, korralikkuse, tõe ja avalikkuse huvide kõrgeid eetilisi standardeid (Smith, 2002: 7). Üldiselt on organisatsiooni jaoks oluline olla nähtav ja kujundada endast positiivne maine (*ibid.*). Kommunikatsioon aitab luua suhteid ja hõlbustab eesmärkide saavutamist (Akinnubi jt, 2012: 105). Seda, mida inimesed asutusest arvavad, on üks võtmerolle selle edukas toimimises (Smith, 2002: 7).

1.3.1 Kommunikatsiooni roll koolis

Juhtimist määratletakse kui kõikide vahendite kooskõlastamist organisatsioonis läbi planeerimise, organiseerimise ja juhtimise protsessi selleks, et saavutada seatud eesmärgid (Akinnubi jt, 2012: 106). Mis puudutab koolisüsteemi, siis juhatus ja õpetajad töötavad üheskoos ja täidavad samasuguseid juhtimisülesandeid selleks, et maksimaalselt saavutada kooli eesmärgid. (*ibid.*)

Aava (2015) järgi on hariduskommunikatsiooni seisukohalt riigil kolm suuremat sihtrühma: õpetajad/õppejõud, õpilased ja lapsevanemad. Haridusteemade vastu püsib alati meediahuvi ning see teema puudutab suuremal või väiksemal määral kõiki Eesti elanikke (*ibid.*). Järjest enam muutub oluliseks organisatsiooni sisekommunikatsioon, mis on aluseks tugeva organisatsioonikultuuri tekkele. (Aab, 2015; Innove, 2011). Koolides on õpetaja kui organisatsiooni liige ning enim tulekski vaeva näha töötajate kaasamisse erinevatesse teavitamis- ja otsustusprotsessidesse (Aab, 2015: 8). Efektiivne sisekommunikatsioon parandab infovahetust ning annab võimaluse õpetajatel kaasa rääkida ning tunda ennast kooli tegevustesse kaasatuna. (Aab, 2015; Innove, 2011). Läbi avalikkusega suhtlemise kujuneb ka kooli maine (Innove, 2011). Kommunikatsioon on ainulaadne vahend, mis ühendab organisatsioonis juhtimisfunktsioone (Akinnubi jt, 2012: 105). See ka selgitab seda, miks kommunikatsioon on vältimatu ja hädavajalik koolisüsteemi efektiivseks juhtimiseks (*ibid.*). Kui soovitakse säilitada tihedad sidemed töötajatega ning soodusta maksimaalset jõudlust, peab kommunikatsioonikanal olema tõhus, kaasaegne ja võimalikult personaalne (*ibid.*).

1.3.2 Kooli kodulehe roll

Taddeo ja Barnes (2016) hinnangul on kooli veebisait platvorm, mis võimaldab suhtlemist, teabe ja ideede vahetust ning teadmiste jagamist kooli kogukonnas ja väljaspool seda. Kooli kodulehte võib näha kui akent kooli, mis vahendab peamist informatsiooni ning mille kaudu saab avalikkus

vajadusel ennast kurssi viia kooli põhimõtete, suhtlemisstrateegiate ja tegevustega (Gu, 2017: 133). See hõlbustab koostööprotsesse ning aitab parandada õppimise ja õpetamise kogemusi (Taddeo ja Barnes, 2016: 422). Koolide veebisaitide kvaliteedis ja seda, kuidas koolid lehekülge kasutavad, esineb mitmeid erinevusi (*ibid.*). Näiteks mõnede koolide lehekülgedelt võib leida infot ainult kooli asukoha ja kontaktandmete kohta, samas kui mõni kasutab väga interaktiivseid lahendusi ja püüab olla võimalikult päevakajaline (*ibid.*). Efektiivselt kujundatud kooli veebisait on aga väga oluline, sest ta on täiendav võimalus suhtlemiseks vanemate ja perekondadega ning selle järgi kujuneb esmamulje koolist nii lapsevanematel kui ka lastel (Piper, 2012; Wilkins, 2012). Taddeo ja Barnes (2016) defineerivad kooli kodulehte kui keskkonda, mis on kooskõlas kooli kultuuri, missiooni ja eesmärkidega. Koolide kodulehekülje seisukohalt on oluline, et toimuks suhtlus vanematega ning kommunikatsioon nii kooli siseselt kui ka väliselt (Reychav ja Wu, 2015; Taddeo ja Barnes, 2016).

Põhiliselt on kooli leheküljel täita kolm ülesannet:

- ❖ võimaldada ja parandada õppimist, õpetamist ja kommunikatsiooni;
- ❖ läbi teabe ja ideede vahenduse ühendada ja kaasata kogukonnaliikmed;
- ❖ toetada kooli organisatsioonilisi ja funktsionaalseid operatsioone. (Taddeo ja Barnes, 2016: 421)

Eesti kontekstis on gümnaasiumide koolijuhtide sõnul koolide koduleheküljed ja sotsiaalmeedia kanalid kõige olulisemad kooli kommunikatsioonivõrgustikud (Tikerperi, 2018). Kuna ühe olulisema sihtrühma ehk noorteni jõutakse peamiselt just erinevate veebikanalite kaudu, siis on need koolidele olulisteks kommunikatsioonivõimalusteks (*ibid.*).

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus 2010 sätestab kooli veebisaitide vajalikkuse:

§ 55. Õpilase ja vanema teavitamine

(2) „Kool avalikustab kooli vastuvõtu tingimused ja korra ning kooli üle riiklikku järelevalvet teostavate asutuste kontaktandmed oma veebilehel.“

§ 69. Kooli dokumentide avalikustamine

(1) „Kool avalikustab kooli õppekava, põhimääruse, arengukava, kodukorra ja õpilaskodu kodukorra oma veebilehel ja loob koolis võimalused nendega tutvumiseks paberil.“

Kuna koolide tegevus on väga tihedalt seotud lastega, puudutab kodulehel avalikustatud informatsioon reeglina lapsi, ning sageli võib avaldatav info tuua välja laste isikuandmeid. Sellepärast ongi koolidel ülioluline mõelda oma kommunikatsiooni efektiivsusele, sest nõuded koolijuhtimisele on muutunud ja koolidelt eeldatakse üha enam, ka seda, et nad tagaksid seal õppivate laste privaatsuse.

1.4 Sotsiaalmeedia ja selle roll koolide kommunikatsioonis

Aastate jooksul on algelisest veebist välja arenenud sotsiaalsete veebilehtede kogum, mis pidevalt uueneb ning kus inimesed saavad omavahel suhelda ja informatsiooni jagada (Faizi, El Afia, Chiheb, 2013: 50). Algselt toimus infovahetus veebis ainult ühtepidi, kasutajad said lehekülgi küll külastada, kuid ei saanud ise seda muuta või infot lisada (*ibid.*).

Ükskõik millise sotsiaalse integratsiooni aluseks on uudiste, ideede, teadmiste ja väärtuste jagamine (Lockhart, 2016: 6). Sotsiaalmeediakanalite tähtsus on tõusuteel tänu tehnoloogia kiirele arengule (Chairatchatakul, Jantaburom ja Kanarkard: 378).

Faizi, El Afia ja Chiheb (2013) järgi on veebist praeguseks saanud interaktiivne kanal, kus kasutajad saavad olla nii tarbijad kui ka ise sisu loojad. Sotsiaälvõrgustik on muutnud kõike, alates sellest, kuidas inimesed teavet saavad ning kuidas nad omavahel suhtlevad. (Chairatchatakul, Jantaburom ja Kanarkard 2012: 378). See on muutunud miljonitele inimestele igapäevaelu lahutamatuks osaks ning sellel on märkimisväärne mõju nii isiklikus kui ka tööalases elus (Faizi, El Afia, Chiheb, 2013: 50). Sotsiaalmeediaks võib seega nimetada tehnoloogiapõhiseid kanaleid, mille kaudu on võimalik kõike kiiresti teistega jagada (Lockhart, 2016: 6).

Sotsiaalmeedia tungib esile igas valdkonnas, sealhulgas ka hariduses, kus sotsiaalseid võrgustikke kasutavad peale õpilaste ka õpetajad. (Faizi, El Afia, Chiheb 2013: 51). Kui mõelda seda, et suure hulga interneti kasutajatest moodustavad õpetajad ja õpilased, siis tundub sotsiaalmeedia olevat oluliselt mõjutanud õpetamise ja õppimise viise (Faizi, El Afia, Chiheb, 2013: 50).

Nii Fox (2017) kui ka Faizi, El Afia ja Chiheb (2013) on oma artiklites välja toonud kolm põhilist kasutegurit, mis sotsiaalmeedia kasutamiseга võivad kaasneda: kommunikatsiooni paranemine, suurem kaasatus ning ühise eesmärgi nimel töötamine.

Faizi, El Afia ja Chiheb (2013) andmetel on uuringud näidanud, et kui õpetaja ja õpilaste vahel puudub kommunikatsioon, siis on raskendatud nii õppimine kui ka õpetamine. Fox (2017) arvates on sotsiaalmeedia hea koht, kus õpilastel on võimalik lihtsalt ja efektiivselt koostööd teha. Ka õpetajad saavad läbi sotsiaalmeedia koduseid ülesandeid postitada, vastata õpilaste küsimustele, korralda üritusi ning tõstatada diskussioone (*ibid.*). Selline õpetaja-õpilase omavaheline integratsioon aitab paremini mõista õppimisega kaasnevaid raskuseid ja leida neile paremaid ja kiiremaid lahendusi (Faizi, El Afia ja Chiheb, 2013).

Faizi, El Afia ja Chiheb (2013) hinnangul on sotsiaalmeedia hea vahend kaasamaks rohkem õpilasi erinevatesse tegevustesse, eriti neid, kes muidu on tagasihoidlikumad, aga tunneksid ennast mugavamalt sotsiaalmeedias mõtete jagamisel. Kuna järjest rohkem on ka neid lapsevanemaid,

kes kasutavad sotsiaalmeediat, on see heaks võimaluseks, kuidas olla kursis koolis toimuvaga (Fox, 2017).

Fox (2017) ja Faizi, El Afia ja Chiheb (2013) arvates pakub ja edendab sotsiaalmeedia koostööd. Fox (2017) järgi on seal võimalik luua erinevaid grupivestlusi ja läbi viia videokõnesid, mis kergendab ka tiimitöö tegemist. Faizi, El Afia ja Chiheb (2013) hinnangul omab koostöö väga tähtsat osa õppeprotsessides ning sotsiaalmeedia pakub selleks häid võimalusi.

Sotsiaalmeedia annab koolile paremaid võimalusi kiirelt ja tõhusalt informatsioonile või selle puudumisele reageerida (Lockhart, 2016: 7). Traditsioonilised koduleheküljed on küll olulised, andes kooli kohta põhilist ja vajalikku informatsiooni, kuid nende puudus on tavaliselt see, et teavet ei ole võimalik nii kiirelt ja mahukalt esitada ning see ei jõua paljude inimesteni, kes pidevalt lehekülge ei jälgi (*ibid.*).

Sotsiaalmeedia kasutamine hariduskeskkonnas võib anda positiivseid tulemusi, kui seda kasutatakse korrektselt ja läbimõeldult (Fox, 2017). Koolid peaksid enda jaoks sotsiaalmeedia kasutamise põhjalikult läbi mõtlema (Lockhart, 2016: 6). Näiteks regulaarselt uudiste jagamine on lihtsam Facebooki kaudu kui blogi vahendusel (*ibid.*).

1.4.1 Facebook

Aastal 2012 tõid Chairatchatakul, Jantaburom ja Kanarkard välja, et Facebookist on saanud uus nähtus koolide ja vanemate jaoks. Nüüdseks on Facebookist saanud osa tänapäeva ühiskonnast ja kommunikatsioonist ning paljud koolid näevad seda kui potentsiaalset kanalit, mille kaudu jõuda inimesteni (Hiles, 2015). Koolil on oluline end märgatavaks teha, ning Facebook annab hea võimaluse endale vaatajaskond luua (*ibid.*). Facebook võib olla ka heaks õpikeskkonnaks (Liu, 2010: 110).

Kogukonna liikmed ei ole tihtipeale kursis ürituste ja teadetega, mis kooli koduleheküljele üles pannakse (Lockhart, 2016: 12). Kõige suurem kasu, mida Facebook võimaldab, olles kogukonna õppevahend, on see, et õpilased saavad pidevalt hoida sidet klassikaaslastega ja luua kestvaid sõprussidemeid (Hull, 2014 ; Liu, 2010).

Facebooki lehe uuendamine on palju kiirem ja lihtsam kui kodulehekülje uuendamine ning see jõuab rohkemate inimesteni, samas nõuab selle korrashoid ka rohkem vaeva (Lockhart, 2016: 12). Eriti oluline on tähelepanu pöörata just privaatsussätetele, sest ilma nendeta võivad kõik postitust

kommenteerida ja jagada (Lockhart, 2016; Liu 2010). Mõningatel juhtudel on Facebooki avatus ka eelis, kuna annab võimaluse aruteludesse kaasata erinevaid inimesi (Liu, 2010: 111).

1.4.2 Sotsiaalmeedia kasutamise privaatsusriskid

Vanderhoven, Schellens ja Valcke (2013) arvates on kool üks parimaid kohti, kus noori harida sotsiaalmeedia kasutamise võimalikest riskidest, ning rääkida sellest, kuidas internetis turvaliselt liigelda. Peamised noorte riskikäitumised sotsiaalmeedia kanalites on:

- ❖ paroolide jagamine;
- ❖ sotsiaalmeedias nõustutakse sõbraks võtma neid, keda päriselus ei tunta;
- ❖ ei loeta läbi privaatsusseadeid. (Vanderhoven, Schellens ja Valcke, 2013: 286)

Lastevanemate ja noorte inimeste arvates on kool hea koht, kus õppida internetis ohutult suhtlema (Vanderhoven, Schellens ja Valcke, 2013: 288). Facebooki ja teisi sotsiaalmeediakanaleid on kritiseeritud selle eest, et kasutajate profiilid on vaikimisi nähtavad võimalikult laiale publikule (Tuunainen, Pitkänen ja Hov, 2009: 6). Kui kasutajad ise ei muuda privaatsusseadeid, on nende kohta käiv informatsioon nähtav peale nende sõprade ka kõigile teistele, paljud kasutajaid, aga ei muuda peaaegu üldse oma privaatsussätteid (*ibid.*). Sotsiaalmeedia tõusuga on paratamatult suurenenud ka kiusamiste arv (Baccarella, Wagner, Kietzmann ja McCarthy, 2018: 431). Laste puhul on täheldatud, et nende empaatilisus väheneb internetis olles, kuna nad ei oska näha internetis toimepandud tegude tagajärgi (Baccarella, Wagner, Kietzmann ja McCarthy, 2018: 437). Mõned olulised märksõnad, mida kõik peaksid sotsiaalmeediat kasutades silmas pidama:

- ❖ tuleb olla ettevaatlik ja tähelepanelik selles osas, mida sotsiaalmeedias enda, teiste töötajate ja õpilaste kohta postitatakse;
- ❖ tuleb panna tähele, millist kuvandit tahetakse endast luua ning kuidas teised seda võivad tõlgendada;
- ❖ eemaldatud postitused säilivad veel kaua aega peale kustutamist. (Russo, Squelch ja Varnham, 2010)

Võib öelda, et osa autoreid näevad sotsiaalmeedias eelkõige koolisisese kommunikatsiooni parandamist – õppimine, kaasamine jms. Siiski nähakse ka sotsiaalmeedia head mõju väliskommunikatsioonile. Sotsiaalmeedia kasutamine võib edendada koostööd ja suhtlust, kuid tuleb arvestada, et sellises avalikus ruumis eksisteerivad ka suuremad privaatsusriskid.

2 MEETOD

Käesolevas peatükis antakse ülevaade lõputöös kasutatud meetodist ning selle etappidest.

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada, mida koolid peaksid Facebooki leheküljel gruppide loomisel tähele panema, ning kõrvutada koolide kodu- ja sotsiaalmeedialehte. Lähtudes püstitatud eesmärgist, otsib töö autor vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

1. Kuidas kehtivad koolide kodulehekülje kohta käivad nõuanded ja reeglid sotsiaalmeedias;
2. Milliseid profiiliseadeid võiksid koolid sotsiaalmeedias rakendada, et tagada nõuetele vastav andmekaitse.

2.1 Uurimismeetod

Käesolevas lõputöös on uurimismeetodina kasutatud dokumendianalüüsi, mis on jaotatud kahte etappi.

Dokumendianalüüsi meetodi kaudu on võimalik tähelepanu pöörata erinevatele detailidele ja uurida teksti sügavamalt (Kalmus, Masso ja Linno, 2015). Dokumendianalüüs on süstemaatiline protseduur materjalide läbivaatamiseks ja hindamiseks trükitud ja elektroonilise viisi läbi (*ibid.*). Nagu muud kvalitatiivsed uurimismeetodid, nõuab dokumendianalüüs andmete uurimist ja tõlgendamist, selleks et teha järeldusi, omandada arusaamist ja arendada empiirilisi teadmisi (Bowen, 2009: 27). Dokumendianalüüs sisaldab endas pindmist uurimist, lugemist ja tõlgendamist (Bowen, 2009: 32). Sellisel kvalitatiivsel meetodil on mitu eelist:

- ❖ tõhusus - dokumendianalüüs on vähem aeganõudvam kui teised meetodid. See nõuab andmete kogumise asemel andmete selekteerimist;
- ❖ kättesaadavus - paljud dokumendid on kättesaadavad üldkasutuseks ja neid saab analüüsida ilma autorilt luba küsimata;
- ❖ katvus - dokumendid katavad palju erinevaid sündmusi ja protsesse;
- ❖ stabiilsus - dokumendid sobivad korduvateks analüüsideks. (Bowen, 2009: 31)

Dokumendianalüüsi miinuspooled võib lugeda näiteks:

- ❖ mõnikord võivad dokumendid olla kättesaamatud või on neile ligipääs raskendatud (Bowen, 2009: 32);
- ❖ ei võimalda tekste võrrelda täpsetel alustel (Kalmus, Mass ja Linno, 2015);
- ❖ valikuline tõendusmaterjali kogumine (*ibid.*).

Seminaritöös läheneti analüüsile deduktiivselt ehk keskseks punktiks oli koolide koduleheküljed ning uus isikuandmete kaitse määrus GDPR, analüüsi raamistik ehitati üles koolidele antud soovitudest ja näidistest. Tänu seminaritöö dokumendianalüüsile, oli töö autoril võimalik kõrvutada isikuandmete kaitse määrust ning Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse poolt koolidele antud juhiseid.

Lõputöö laienduse põhilise osa moodustavad kaks etappi:

1. etapp – käsitleb endas veebilehe ja sotsiaalmeediakanalite erinevuste võrdlemist Facebooki-gruppide loomise kontekstis.

Töö autor vaatleb erinevaid Facebooki gruppide moodustamise võimalusi ning püüab välja selgitada seda, mida tuleks sotsiaalmeedias lehekülge luues silmas pidada. Paremaks näitlikustamiseks kasutatakse protsessi vältel kuvatõmmiseid. Peale seda, kui esmane analüüs on tehtud, võrdleb töö autor omavahel koolide loodud Facebooki kanalit ja kodulehekülge, tuues välja nende peamised erinevused ja võimalused.

2. etapp – kätkeb endas seminaritöö tulemusena valminud ja eksperdi poolt hinnatud tabeli analüüsi sotsiaalmeedia kontekstis (siin tugineb töö autor esimeses etapis sündinud võrdlusele.)

Selles analüüsi etapis võetakse analüüsi osaks seminaritöös valminud tabel koolidele, kus on nõuanded välja toodud kategooriate kaupa. Osaliselt kasutatakse analüüsis neid samu kategooriaid, ning kõrvutatakse kodulehekülje juhiste kehtivust Facebooki sotsiaalmeediakanalis.

3 ANALÜÜSI ALUS - EUROOPA NÕUKOGU ÜLDMÄÄRUS (GDPR)

Käesolev peatükk annab ülevaate uuest Euroopa Nõukogu üldmäärusest, selle põhilistest punktidest ja muudatustest. GDPR oli seminaritöö tulemusena valminud tabeli üheks oluliseks allikaks ning lõputöös on kasutatud seda sama tabelit ühe analüüsi osana.

Peale nelja aastast ettevalmistusperioodi kiideti Euroopa Parlamendi poolt 14. aprillil 2016 heaks Euroopa Nõukogu määrus (GDPR) (EU GDPR Portal, 2018). Kaks aastat oli ette nähtud sisseelamisperioodiks ning 25. maiks 2018 pidid olema vastavad kohandused ja muudatused ellu viidud (*ibid.*).

Euroopa Nõukogu määruse eesmärk on kaitsta Euroopa Liidu elanikke privaatsuse ja andmete rikkumise eest (GDPR Key Changes, 2018). Ehkki andmete privaatsuse põhiprintsiibid on samad, mis eelmiselgi direktiivil, on tehtud mitmeid olulisi muudatusi (*ibid.*).

3.1 GDPR – Olulised muudatused

Suurenenud territoriaalne reguleerimisala (eksterritoriaalne kohaldatavus)

Vaieldamatult kõige suurem muudatus on seotud seaduses sätestatud andmete privaatsusega. See kohaldub kõikidele ettevõtetele, kes töötlevad Euroopa Liidus elavate inimeste isikuandmeid, olenemata selle ettevõtte asukohast. Eelnev territoriaalse direktiivi rakendus oli ebaselge ning viitas andmete töötlemisele asutuse kontekstis. Teema on esile kerkinud mitmetes kõrgema astme kohtuprotsessides. GDPR teeb rakenduskohad väga selgeks – see kohaldub isikuandmete töötlemisele protsessorite ja kontrollijate poolt Euroopa Liidus, vaatamata sellele, kas info haldamine toimub seal või mitte. (GDPR Key Changes, 2018)

Territoriaalse kohaldamisala punktid on välja toodud Euroopa parlamendi ja nõukogu määruses (2016) artiklis 3.

Nõusoleku andmine

Tugevdatud on nõusoleku andmise tingimused ning ettevõtetal pole enam võimalik kasutada pikki loetamatuid terme ja tingimusi. Nõusoleku taotlus peab olema loetavas ja kergesti kättesaadavas

vormis. Lisaks sellele peab luba sisaldama seda, mis eesmärgil andmeid töödeldakse. Nõusoleku vormis peab kasutama lihtsat ja arusaadavat keelt. (GDPR Key Changes, 2018).

Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (2016) artikli 7 teises lõikes on selgelt öeldud, et nõusoleku taotlus peab olema selges ja arusaadavas keeles ning lihtsasti kättesaadav.

Rikkumisest teada andmine

GDPR-i järgi on nüüd rikkumise teatised kohustuslikud kõigis EU liikmesriikides, kus andmeviga võib suure tõenäosusega kaasa tuua riski üksikisiku õiguste ja vabaduse vastu. See peab olema tehtud 72 tunni jooksul rikke avastamisest. Andmete töötajatel on samuti kohustus teavitada oma kliente ilma põhjendamatu viivitusega. (GDPR Key Changes, 2018).

Isikuandmetega seotud rikkumise teavitamist käsitleb Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (2016) artikkel 33, kus on välja toodud, mis peab teatises kirjas olema.

Õigus juurdepääsule

Andmesubjektidel on laiendatud õiguste raames võimalik saada andmetöötajalt informatsiooni selle kohta, kas tema kohta käivaid andmeid töödeldakse või mitte, ning kus ja mis eesmärkidel neid kasutatakse. Selline muutus on dramaatiline üleminek andmete subjektide teave läbipaistvamaks muutumisele (GDPR Key Changes, 2018).

Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (2016) artikli 12 üks lõike järgi on andmesubjektil õigus saada teavet selle kohta, kas ja kuidas tema andmeid töödeldakse. Vastutav töötaja peab täitma selle nõude kokkuvõtlikus, selges ja lihtsasti kättesaadavas vormingus määruse artiklite 13 ja 14 põhjal. Kõnealust teavet võib edastada nii kirjalikult, elektrooniliselt kui ka suuliselt.

Õigus olla unustatud

Andmesubjektil on õigus teabe haldajalt taotleda oma isiklike andmete eemaldamist. Kustutada on võimalik neid andmeid, mis ei ole enam asjakohased või kui andmesubjekt võtab enda antud nõusoleku tagasi. See õigus kohustab andmete haldajaid enne taotluse rahuldamist võrdlema subjekti õiguseid ning võimaliku avaliku huvi andmete vastu. (GDPR Key Changes, 2018).

Seda punkti käsitleb Euroopa parlamendi ja nõukogu määruses (2016) artikkel 17, mille kohaselt on vastutaval töötajal kohustus ilma viivitamata esitada andmesubjektile teda puudutavad isikuandmed. Artiklis 17 on välja toodud tingimused, mille alusel nõuet tuleb kindlasti täita.

Andmete teisaldatavus

GDPR tutvustab andmete teisaldatavust – andmesubjekti õigust saada neid puudutavaid isiklikke andmeid, mida nad on enne andnud üldkasutatavas ja masinloetavas vormis ja õigus edastada need andmed teisele kontrollijale. (GDPR Key Changes, 2018).

Andmete ülekandmise õigust käsitleb Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (2016) 20 artikkel 1 lõige, kus on välja toodud, et andmesubjektil on õigus edastada teda puudutavaid isikuandmeid teisele vastutavale töötlejale, ilma mingisuguse takistusega esimese poolelt.

4 ANALÜÜSI ALUS - ANDMEKAITSEMÄÄRUSEGA ARVESTAMINE KOOLIDE KODULEHTEDEL

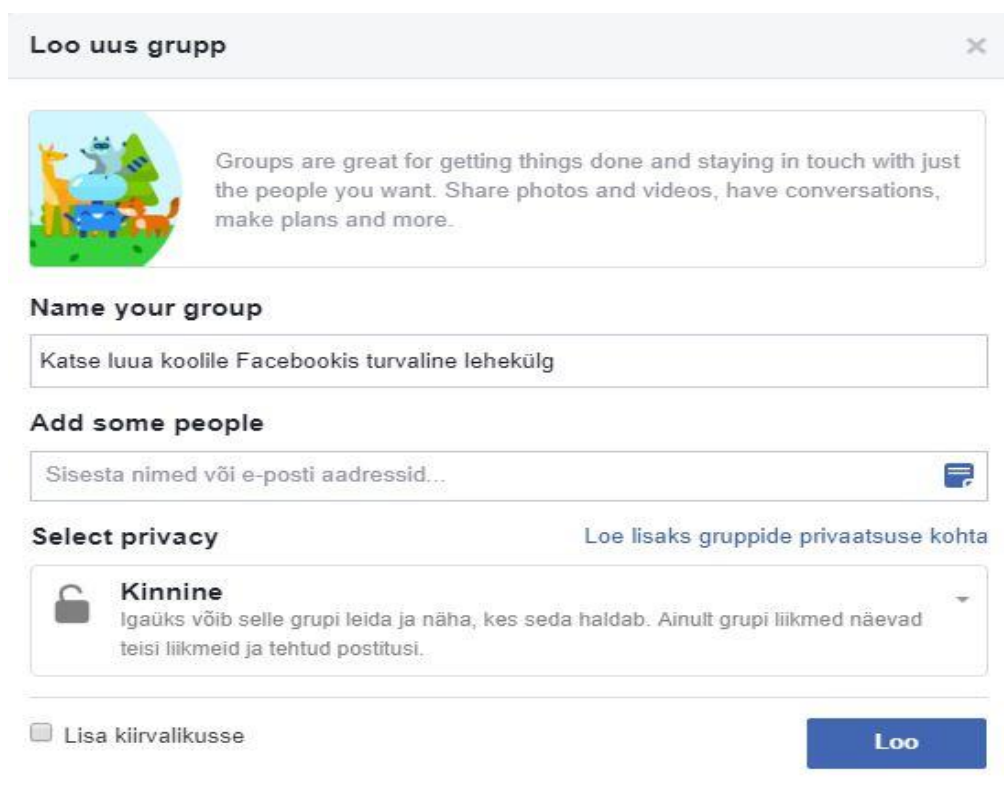
Üldine soovitus. Kool peaks koostama vanematele ja lastele informatiivse ja ülevaatliku dokumendi, milles sätestatakse, kuidas nad õpilaste isikuandmeid käsitlevad ja avalikult infot jagavad. Vajadusel võib üks osa sellest olla lihtne nõusolekuvorm, mis puudutab koolipraktikas ettetulevaid juhtumeid.

Kategooriad	Mida meeles pidada info avaldamisel?	Viited täpsemaks lugemiseks
Pildid	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kooli avalikel üritustel (nt lõpuaktus) tehtud pilte võib hiljem kooli leheküljel avaldada, kui seal osalenud inimesed on sellest teadlikud. ❖ Kooli kinnistel üritustel on piltide avaldamiseks vajalik laste seaduslike esindajate nõusolek (Võiks olla ka lastelt). ❖ Lastel ja vanematel on õigus paluda nendega seotud piltide kustutamist kodulehelt. ❖ Koolielu ja ürituste piltide alla ei tohi lisada isikuandmeid, mis võimaldavad pildil olevat last/lapsi tuvastada. (Kui laps on pildilt tuvastatav, peab selleks olema tema nõusolek.) ❖ Klassipiltide juurde ei tohi samadel põhjustel lisada õpilaste ees- ja perekonnanime ❖ Pilte ei tohi kõrvalised isikud saada alla laadida. 	<p>HITSA juhendmaterjal haridusasutustele (lk 10 pildistamise tingimused).</p> <p>Õigus andmete kustutamisel on GDPR-i määrides käsitletud artiklis 17.</p> <p>Andmete töötlemisest teavitamist on käsitletud GDPR-i määrides artiklis 12 lõikes 1.</p> <p>GDPR-i määrides artikkel 7 räägib sellest, milliseid tingimusi peab üks nõusoleku vorm täitma.</p> <p>Isikuandmete töötlemise põhimõtted on GDPR-i määrides välja toodud artiklis 5.</p>
Tunnustused	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Tunnustuse avaldamise põhimõtted ja avaldatava info detailsus peaks olema lastele ja vanematele teada. ❖ Konkreetseid lapsi tunnustav info võiks olla võimalikult üldine ehk lähtuda eesmärgipärasuse põhimõttest: kui eesmärk saab täidetud vähema info andmisega, pole vajalik kõike teadaolevat avaldada. ❖ Vanematel ja lastel on alati õigus keelduda endaga seotud info avaldamisest kodulehel ja paluda eemaldada juba avaldatud informatsioon. 	<p>Isikuandmete töötlemise põhimõtted on GDPR-i määrides välja toodud artiklis 5.</p> <p>Andmete töötlemisest teavitamist on käsitletud GDPR-i määrides artiklis 12 lõikes 1.</p> <p>Õigus andmete kustutamisel on GDPR-i määrides käsitletud artiklis 17.</p>
Uudised	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Uudiste rubriigis avaldatud informatsioon peab järgima laste huve. ❖ Hea on omada selget arusaama, millised teated kuuluvad uudiste alla, ning sellest teavitada ka lapsi ja lapsevanemaid; mh sellest, milliseid andmeid võivad uudised sisaldada. ❖ Uudised tohivad sisaldada täpset ja äratuntavat infot konkreetse õpilase kohta (ka pilti), kui on nõusolek või juhul, kui on täidetud ajakirjandusliku huvi kriteeriumis. ❖ Uudiste juures illustreerivaid pilte kasutades on oluline saada piltidel olevate laste nõusolek. ❖ Laste ja töötajate sünnipäevade avaldamine võiks olla suunatud pigem seotud ringile, mitte avalikkusele. 	<p>Andmete töötlemisest teavitamist on käsitletud GDPR-i määrides artiklis 12 lõikes 1.</p> <p>Isikuandmete töötlemise põhimõtted on GDPR-i määrides välja toodud artiklis 5.</p> <p>GDPR-i artiklis 8 lõikes 1 on kirjeldatud nõusoleku andmise tingimusest seoses lapsega.</p>
Klasside nimekiri	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ühe variandina on võimalik kõikidelt õpilastelt või nende vanematelt nõusolekut küsida. ❖ Lastel ja vanematel on alati õigus loobuda nime avalikustamisest kooli kodulehel. ❖ Vilistlaste nimekirja avaldamiseks ei pea nõusolekut küsima, kuid vilistlastel on õigus paluda oma nime eemaldamist avaldatud nimekirjas. 	<p>HITSA juhendmaterjal haridusasutustel (lk 10 nimekirjade avaldamine).</p> <p>GDPR-i määrides artikkel 7 räägib sellest, milliseid tingimusi peab üks nõusoleku vorm täitma.</p> <p>GDPR-i määrides artiklis 8 lõikes 1 on välja toodud nõusoleku andmise tingimusest seoses lapsega.</p>

5 ISIKUANDMETE KAITSE SOTSIAALMEEDIAS

See peatükk püüab vastuseid leida esimesele uurimisküsimusele – veebilehe ja sotsiaalmeedialehe erinevuste võrdlemine Facebooki gruppide loomise kontekstis. Sotsiaalmeedialehe all on siin analüüsis mõeldud Facebooki gruppe, kuna just nende abil saavad koolid ennast märgatavamaks muuta ning kommunikeerida. Selleks on töö autor loonud Facebooki keskkonnas grupi, ning näitlikustanud tegevused kuvatõmmiste abil. Lõpuks on välja toodud soovitused, mida tuleks koolidel erinevate Facebooki gruppide loomisel silmas pidada.

5.1 Facebooki lehe olemuse ülevaade ja võimalikud privaatsussätted

Kuvatõmmis 1, Allikas: Facebooki lehekülg – Grupi loomine

Facebookis on võimalik luua kolme erinevat tüüpi gruppe, olenevalt sellest, mis eesmärgil see moodustatakse ning kes on selle lõppkasutajad. Administraator ehk grupi looja, saab ka ise gruppi inimesi lisada ja kutsuda. Grupi loomisel on ka eraldi välja toodud punkt „Loe lisaks gruppide privaatsuse kohta“, kust leiab täpsemat informatsiooni selle kohta, millega tuleb turvalisuse seisukohast arvestada (Kuvatõmmis 1).

	Public	Closed	Secret
Who can see the group's name?	Anyone	Anyone	Current and former members
Who can see the group description?	Anyone	Anyone	Current and former members
Who can see the list of members in the group?	People on Facebook	Current members	Current members
Who can see admins and moderators in the group?	People on Facebook	People on Facebook	Current members
Who can see what members post in the group?	Anyone	Current members	Current members
Who can find the group in Facebook search?	People on Facebook	People on Facebook	Current members
Who can request to join?	People on Facebook	People on Facebook	Former members
Who can see stories about the group on Facebook (ex: News Feed and search)?	People on Facebook	Current members	Current members

Kuvatõmmis 2, Allikas: Facebooki lehekülg – Gruppide tüübid

Vajutades grupi loomisel punktil „Loe lisaks gruppide privaatsuse kohta“, tuleb esile üleval kujutatud pilt (Kuvatõmmis 2).

Luues avaliku grupi peab arvestama sellega, et kõik inimesed näevad grupi nime ning selle kirjeldust. „Kõikide inimeste“ all mõtleb töö autor neid inimesi, kellel pole Facebooki kontot, aga kes saavad avaliku grupi üles leida näiteks Google otsingu kaudu. Need, kes on endale Facebooki konto loonud, näevad inimeste nimesid, kes on selle grupiga liitunud ja lisaks ka administraatoreid ja moderaatoreid. Samuti on igaühel võimalik näha, mida keegi on gruppi postitanud. Avalik grupp tuleb välja ka Facebooki otsingu kaudu ning kasutajad saavad sellele ise liitumiskutse saata ning näha ajajoonel ilmuvaid grupi postitusi (Kuvatõmmis 2).

Kinnise grupi loomisel peab silmas pidama seda, et kõik inimesed näevad grupi nime ning selle kirjeldust. Liikmeid on võimalik aga näha ainult liitunud inimestel. Facebooki kasutajad näevad grupi administraatoreid ja moderaatoreid. Seda, mida grupisiseselt ja Facebooki üldisel ajajoonel postitatakse, on võimalik näha ainult grupiliikmetel. Kinnine grupp on leitav Facebooki otsingus ning kasutajad saavad ka liitumiskutse saata (Kuvatõmmis 2).

Salajase grupi korral näevad grupi nime ja kirjeldust liitunud ja endised liikmed. Liikmeid, administraatoreid ja moderaatoreid on võimalik näha ainult juba liitunud inimestel. Kõik see, mida grupis postitakse või jagatakse nii grupi siseselt kui ka Facebooki uudiste voos, on nähtav ainult liikmetele. Gruppi pole võimalik Facebooki otsingust leida, peale juba olemasolevate grupis olijate. Grupiga saavad liituda ainult varasemad liikmed (Kuvatõmmis 2).

Kuvatõmmis 3, Allikas: Facebooki lehekülg – Grupi valik

Peale gruppide privaatsuse kohta lugemist, tuleb teha valik, millist tüüpi gruppi soovitakse luua – avalik, kinnine või salajane (Kuvatõmmis 3). Seda on võimalik vajadusel hiljem seadetes muuta. Töö autor lõi katse tegemiseks kinnise grupi.

Kuvatõmmis 4, Allikas: Facebooki lehekülg – Loodud grupi avaleht

Kuvatõmmis 5, Allikas: Facebooki lehekülg – Grupi seadete muutmine

Peale grupi loomist, on võimalik „Muuda grupi seadeid“ alt teha veel mitmesuguseid vajalikke muudatusi (Kuvatõmmis 5).

Privaatsus Suletud grupp
Igaüks võib selle grupi leida ja näha, kes seda haldab. Ainult grupi liikmed näevad teisi liikmeid ja tehtud postitusi.
[Change Privacy Setting](#)

Märgid Enable members to earn badges to encourage participation.
[Manage Badges](#)

Sections
Social Learning Units
In this tab, you can make group resources easier to find and help people learn new things. [Lisa](#)

Liikmelisuse kinnitamine ☐ Anyone in the group
☒ Only admins and moderators

Membership Preapprovals Save time by preapproving membership requests. You can preapprove people based on their membership in other groups or using their email address. [Vaata lisaks](#)
[Alusta](#)

Kuvatõmmis 6, Allikas: Facebooki lehekülg – Grupi privaatsuse muutmine

Oluliste muudatustena on võimalik muuta grupi privaatsust ning määrata, kes saab liikmelisust kinnitada (Kuvatõmmis 6). Turvalisuse huvides on kindlasti oluline, et ainult administraatoritel ja moderaatoritel oleks see õigus.

Membership Requests Learn more about people who want to join your group by asking them some questions. You can ask up to 3 questions, and only the admins and moderators will see the answers.
[Ask Questions](#)

Membership Requests from Pages ☐ Allow Pages to request to join as group members.
☒ Don't allow Pages to join as group members. Pages who are already group members will stay in your group. You can manage group membership at any time.

Postitusõigused ☐ Anyone in the group
☒ Only admins

Postituste kinnitamine ☐ All group posts must be approved by an admin or a moderator.

Story Posting Permissions ☐ Anyone in the group
☒ Only admins

Story Post Approval ☐ Photos and videos added to the group story must be approved by an admin or a moderator.
[Salvesta](#)

Kuvatõmmis 7, Allikas: Facebooki lehekülg – Grupi privaatsuse muutmine

Veel on võimalik liitujasoovijatele esitada küsimusi, enne nende kutse kinnitamist. Määrata saab ka seda, kas peale inimeste võivad ka moodustatud grupid liituda (Kuvatõmmis 7). See pole kindlasti soovitatav, kuna koos grupiga tulevad kaasa ka paljud teised inimesed. Postitusõigusi saab anda nii üldiselt grupile kui ka ainult administraatoritele. Vastavalt selle, kui privaatseks soovitakse gruppi muuta, on seadetes võimalik volitusi laiendada või piirata.

Igaühel on vastavalt vajadusele õigus oma loodud Facebooki profiili ja gruppide privaatsust määrata. Kui koolid soovivad Facebooki oma gruppi luua, peaksid nad lähtuma andmekaitseadusest ning privaatsust ja turvalisust esmatähtsaks pidama. Facebook on palju avatum kui kodulehekülg ning seda kasutab igapäevaselt massiliselt inimesi üle kogu maailma.

Nagu eelnevalt mainitud, on Facebookis võimalik luua kolme eritüüpi gruppi – avalik, kinnine ja salastatud. Töö autor arvab, et koolid saavad kasutada kõiki kolme gruppi, kui on korralikult määratletud, mis eesmärgil see loodud on.

Avalik grupp sobib kooli üldiseks tutvustamiseks ja informatsiooni andmise kohaks, eriti just neile, kes pole varem selle kooliga kokku puutunud, kuid on vastava haridusasutuse kohta informatsiooni saamisest huvitatud. Smith (2002) on välja toonud, et organisatsioonidel on oluline ja vajalik olla nähtav ning kujundada endast positiivne maine. Ka koolidele on oluline end märgatavaks teha ning Facebooki avalik lehekülg pakub selleks hea võimaluse

Kinnine grupp annab võimaluse suuremaks privaatsuseks. Sealseid postitusi saavad näha ainult liitunud ja vastu võetud kasutajad. Töö autor arvab, et kinnine grupp võib samuti koolide jaoks oma eesmärgi täita. Kuna see on suurema privaatsusega kui täielikult avalik grupp, siis võib sinna postitada ka kooli siseinfot. Näiteks on selline grupp hea koht, kus avaldada ürituste ja saavutuste andmeid (kooli väljasõidud, olümpiaadide tulemused jne.). Kuna järjest enam lapsevanemaid on liitunud Facebookiga, siis on kinnine grupp heaks alternatiiviks koduleheküljele, et koolis toimuvaga paremini kursis olla.

Suletud grupp pakub kõige rohkem privaatsust võrreldes teistega. Töö autor arvab, et selline grupp on just hea klassidele või kooli huviringidele. Suletud grupi eesmärgiks on hoida informatsioon võimalikult väikses ringkonnas. Fox (2017) hinnangul on sotsiaalmeedia hea koht, kus õpilastel on võimalik efektiivselt koostööd teha. Suletud grupp pakub head võimalust tiimitööks, sest sisering on väiksem ning kõik töötavad koos ühiste eesmärkide nimel. Suletud grupp annab hea tuge õpilaste omavaheliste sidemete ja ühtsustunde tugevdamiseks.

5.2 Kooli kodulehe ja sotsiaalmeedia lehe võrdlus

Järgnev võrdlustabel on koostatud teooriale ja Facebooki gruppide analüüsile põhinedes. Välja on toodud põhilised erinevused kodulehekülje ja sotsiaalmeedialehe vahel.

Kooli kodulehekülg	Kooli sotsiaalmeedia leht
Info on avalik ja kättesaadav kõigile võrdsetel alustel	Võimalik moodustada kolme tüüpi lehekülgi (avalik, kinnine ja suletud)
Ideaalne koht, kus kool saab põhilise ja vajaliku info edasi anda	Sotsiaalmeedia leht on sobiv eelkõige väiksemate teadaannete ja postituste tegemiseks
Lugeja leiab informatsiooni enda aktiivsusest lähtuvalt	Info jõuab lugejateni kiirelt ja efektiivselt läbi teavituste
Kodulehel on privaatsusriskid väiksemad, kuna isikuandmed ei ole nii nähtaval kujul	Privaatsusriskid on suuremad, kuna sotsiaalmeedias on isikuandmed nähtavamad
Uuendamine nõuab rohkem aega	Uuendamine lihtsam ja kiirem
Ei saa piirata vaatajaskonda	Võimalik valida, kes gruppi kuuluvad
Üldise info saamiseks pole vaja sisse logida või kontot omada	Postituste jälgimiseks on vaja omada kontot, ning vastavalt grupi avatusele ka liitumissoov esitada
Suhtlusplatvormi ei ole	Õpilastel võimalus omavahel suhelda ja koostööd teha

5.3 Tabeli analüüs sotsiaalmeedia kontekstis

Seminaritöös kasutas töö autor analüüsi osas tabeli loomiseks nelja kategooriat: pildid, tunnustused, uudised ja klasside nimekiri. Lõputöö laienduse osana püüab töö autor vastuseid leida teisele uurimisküsimusele – töö tulemusena valminud ja eksperdi poolt hinnatud tabeli analüüs sotsiaalmeedia kontekstiks. Selleks on siinses analüüsis võrreldud kolme kategooriat: pildid, tunnustused ja uudised. Klasside nimekiri on välja jäetud, kuna see ei sobitu sotsiaalmeedia konteksti.

5.3.1 Pildid

Kooli kodulehekülje ja selle sotsiaalmeedia galerii abil saab asutus enda tegevustest ja sündmustest ülevaate anda. Tulevastele õppijatele ja lastevanematele on pildid hea moodus, kuidas koolist ja üritustest aimu saada.

HITSA ärianalüüsi järgi peetakse pildiks visuaalset taiest, mida hoitakse pildipangas. Igal pildil on oma metaandmed, nendeks on:

- sisu (failid eri suurustes, pildifail);
- pealkiri, mida kuvatakse alt tekstina;
- pildi tegemise kuupäev;
- pildi autor. (HITSA koolide veebilehtede... , i.a.)

GDPR-i määruses ei ole otseselt välja toodud laste piltide käsitlemist avalikul veebilehel. Isikuandmete kaitse üldmäärus artikli 5 lõike 1 (f) järgi peab isikuandmete töötlemises olema tagatud see, et kaitstaks ebaseadusliku käitlemise ning hävitamise või kaotuse eest, kasutades selleks tehniliselt korrektseid vahendeid. Kui paigutada see piltide haldamise konteksti, siis peaks kool kindlustama selle, et kõrvalised isikud ei saaks pilte kasutada ning neid endale alla laadida. Määruse lõike 51 kohaselt ei tohiks fotode töötlemist käsitleda kui isikuandmete eriliiki, kuna need sisaldavad ainult biomeetrilisi andmed, kui neid hallatakse selliste tehniliste vahenditega, mille abil ei ole võimalik füüsilist isikut tuvastada või autentida.

Nii kooli koduleheküljel kui ka sotsiaalmeedias olevad pildid ei tohiks kindlasti sisalda laste nimesid, kuna nii on neid võimalik väga kergesti tuvastada. Koolidel tuleb aga arvestada sellega, et kui nad postitavad sotsiaalmeedia lehele pilte üles, siis saab igaüks neid sealt ka omale alla laadida. Sellepärast ei olegi soovitatav laadida üles pilte, kus on võimalik last tuvastada, eriti avalike Facebooki gruppide puhul, mis on kõigile kasutajatele nähtavad. Facebooki lisafunktsiooniks on

ka märkimine (*tag* – inglise keeles), mis võimaldab pildil olevat isikut siduda tema enda profiiliga. On oluline, et enne sotsiaalmeediasse piltide üles panekut lähtutaks laste turvalisusest, sest sealne infohulk on suurem ning anonüümsus väiksem.

HITSA juhendmaterjal on kirjas, et tuleb vahet teha, kas pildid on tehtud avalikult või kinnisel üritusel. Kui tegemist on avaliku üritusega (nt lõpuaktus), siis on vajalik ainult osalejaid teavitada, kui aga on tegemist kinnise üritusega, siis on piltide avaldamiseks vajalik küsida nõusolekut.

Niisamuti tuleks toimida ka sotsiaalmeedias. Lapsed ja lapsevanemad peaksid olema teadlikud, et Facebooki võidakse pilte üles panna. Kuna Facebookis on võimalik kõikidel avalikke postitusi teha, siis peaksid lapsed ja lapsevanemad olema ise ettevaatlikud, mis informatsiooni nad sinna lisavad.

Määruse artikli 12 lõike 1 järgi peab vastutav töötleja teavitama isikuandmete töötlemisest kokkuvõttes ja lihtsas keeles. On tähtis, et isikuandmete töötlemisest on teavitatud nii lapsed kui lapsevanemaid ka sotsiaalmeedia kontekstis.

Nõusoleku andmist ja selle tagasivõtmist käsitleb Euroopa Nõukogu määruses artikkel 7. Vastava määruse lõikes 1 on välja toodud see, et kui isikuandmete töötlemine põhineb nõusolekul, siis peab olema vastutav asutus kindel, et andmesubjekt on nõustunud oma andmete töötlemisega. Lõikes 2 on kirjas, et nõusoleku taotlus peab olema selges ja arusaadavas keeles ning lihtsasti kättesaadav. Lõikes 3 on mainitud seda, et andmesubjektil on igal ajal õigus oma nõusolek ka tagasi võtta.

GDPR-i määruses käsitleb artikkel 17 õigust andmete kustutamisele. Seega on lastel ja vanematel õigus teada isikuandmete töötlemise üksikasju ning paluda nendega seotud avalike piltide kustutamist kodu- ja sotsiaalmeedialehelt.

5.3.2 Tunnustused

Koolidel on õppeaasta jooksul võimalus silmapaistvaid õpilasi tunnustada. Koduleheküljel on selleks üks kasutatavamaid keskkondi, kus tunnustust avalikult välja näidata. Näiteks on tavaline see, kui kooli veebilehel on üleval olümpiaadidel, spordivõistlustel, erinevatel üritustel osalenud lapsed ja tunnustuse liik, mida nad selle üritusega pälvisid. Tavaliselt sisaldab selline teade õpilase nime, klassi ja tunnustust. Ka kooli sotsiaalmeedia lehele pannakse üles tunnustusi, mida õpilased on pälvinud.

Isikuandmete kaitse määruse artikli 5 lõike 1 (b) järgi peab isikuandmeid koguma selgetel ja õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei tohi hiljem töödelda viisil, mis oleks vastuolus kaitsega. Kooli konteksti panduna võib õpilaste tunnustamine nii kodu- kui ka sotsiaalmeedialehel üleval

olla, kui õpilaste kohta on välja toodud võimalikult üldine info, mis ei lähe isikuandmete kaitse seadusega vastuollu. Siin on soovitatav käituda sama põhimõtte järgi, mis piltide puhul, kus õpilaste kohta ei tohiks avaldada isiklikke andmeid ning neid seostada konkreetse Facebooki kontoga.

Määruse artikli 12 lõike 1 järgi peab vastutav töötaja teavitama isikuandmete töötlemisest kokkuvõtlikult ja lihtsas keeles. Lastel ja lastevanematel on vaja selget juhust, kuidas isikuandmete avaldamine toimub nii kodulehel kui ka sotsiaalmeedias.

GDPR-i määrukses käsitleb artikkel 17 õigust andmete kustutamisele. Seega on lastel ja vanematel õigus paluda nendega seotud avalikke andmete kustutamist nii kodulehelt kui ka sotsiaalmeediast.

5.3.3 Uudised

HITSA ärianalüüsi järgi mõeldakse uudiste all koduleheküljel uudiste rubriigis olevaid teateid. Koolide kodulehtedel on uudiste rubriik esmane koht, kus nii õpilased, lapsevanemad kui ka teised inimesed saavad ennast kurssi viia koolis toimuvaga. Kodulehekülgedelt võib leida nädala tähtsamaid sündmusi, laste sünnipäevi, teateid jpm. Sotsiaalmeediat kasutab igapäevaselt järjest rohkem inimesi. Koolidele on see hea koht, kus ennast tutvustada ning märgatavaks teha.

Koolide uudiste rubriigi kohta ei leia konkreetseid juhiseid, mida sinna panna või mitte. Siin tuleks järgida samu põhimõtteid, mis teiste kategooriate puhul. Euroopa Nõukogu määruse lõike 38 järgi peab erilist tähelepanu pöörama laste isikuandmete töötlemisele, kuna lapsed pole tihtipeale teadlikud erinevatest ohtudest ja ka õigustest. Seega peaks ka siia rubriigi alla pandav informatsioon olema laste huve arvestav. Facebooki puhul tuleks veel arvestada seda, et uudised oleksid võimalikud üldised ning mitte seostatavad konkreetse isikuga. Eriti kehtib see avaliku grupi puhul, mida saavad kõik jälgida ning külastada.

Võib öelda, et koolide sotsiaalmeedia lehel tuleb üldiselt täita samasuguseid nõudmisi, mis kodulehekülgedel. Tuleb jälgida seda, et laste isikuandmed oleksid kaitstud, ning nii õpilased kui ka lapsevanemad teadlikud andmete avalikustamise reeglitest. Kuna sotsiaalmeedia annab küllaltki palju erinevaid võimalusi, kuidas kool saaks ennast tutvustada ning näidata, siis on ka oluline, et kõik oleks eelnevalt põhjalikult läbi mõeldud. Kokkuvõtvalt on paari punktiga välja toodud, mis on põhilised sotsiaalmeediakanali Facebooki põhilised tunnused:

1. Võimalik kasutajate märkimine (*tag* – inglise keeles).
2. Infot on rohkem ning selle jagamine toimub kiirelt.
3. Kasutajakontode jälgitavus vähendab anonüümsust.

KOKKUVÕTE

Lõputöö on kirjutatud teemal „Laste isikuandmete avaldamine kooli kodulehel ja sotsiaalmeediakanalil“. Töö teema on aktuaalne ja oluline, autor peab tähtsaks, et laste isikuandmeid käsitletaks avalikel lehtedel nii, et kellegi privaatsus ei rikutaks. Nii koolide kodulehekülge kui ka sotsiaalmeedia kanal on head vahendid, mille kaudu ennast huvilistele märgatavaks muuta. Uuritav teema sai alguse seminaritööst, kus keskenduti koolide kodulehekülgedele ning neile isikukaitseandmete kasutamise juhiste koostamisele. Lõputöös laiendati suunda sotsiaalmeediale, sest selle kaudu on koolidel samuti võimalik parandada nii sise- kui ka väliskommunikatsiooni. Töö käigus on selgunud, et häid isikuandmeid käsitlevaid juhendeid, millest koolid võiksid lähtuda, kahjuks puuduvad.

Töö peamiseks eesmärgiks oli uurida, kuidas kool saaks sotsiaalmeedia kanalit laste huve silmas pidades võimalikult turvaliselt rakendada. Lõplike tulemusteni jõudmiseks kasutas töö autor sotsiaalmeediakanali Facebook olemust, mille abil oli võimalik kontrollida ja kohandada sotsiaalmeedias koolide kodulehekülgedele kehtivaid nõuandeid.

Lõputöö tulemusena on toodud välja, mida koolid peaksid Facebooki sotsiaalmeediakanalit kasutades silmas pidama, et oleks tagatud seotud inimeste kaitse. Seal saab luua erineva privaatsusastmega grupe, mis võimaldab koolidel ise määrata, millist tüüpi informatsiooni nad soovivad olenevalt grupist avaldada. Üks peamisi reegleid on, et mida avalikum grupp ja lihtsama ligipääsuga kanal, seda parem on postitada võimalikult üldist informatsiooni, mis ei võimalda tuvastada konkreetset ühtegi isikut.

Lisaks eelnevale on Facebooki kanal soosiv koht laste omavaheliseks suhtluseks ja koostööks. Eriti hea on see nendele lastele, kes koolis on tagasihoidlikumad, kuid internetis suheldes tunnevad ennast mugavamalt. Seetõttu on Facebook sild, mis pigem edendab ja lihtsustab koostööd ka koolisisesele.

Koolidel on võimalik ennast nii kodulehekülge kui ka sotsiaalmeedia kaudu märgatavaks muuta. Oluline on siiski jälgida, et info oleks võimalikult üldine ning mitte seostatav konkreetsete isikutega ilma nende nõusolekuta. Töö autor loodab, et seminaritöö ja lõputöö tulemusena on selgem, mida tuleks avalikel veebikanalitel infot üles pannes meeles pidada.

SUMMARY

The present final paper's topic is "Publishing children's personal data on the school's homepage and means of social media". This topic is essential in the modern world and the author finds it important that the use of children's personal data would be handled in a way that would not intrude in anyone's privacy. Both a homepage and social media channels are helpful means for the schools to draw attention. The research topic started off as a seminar paper focused on schools' homepages and aimed at compiling a list of guidelines concerning the use of personal data. The final paper took the topic further and widened its focus on social media, which is another helpful means for improving both internal and external communication. When research was carried out, it was regrettably noted that there are no clear guidelines concerning handling personal data by schools.

The main aim of this paper was to study how a school could use its social media channel, using children's personal data in the safest possible way. To reach the final result, the author used the essence of Facebook to test and adapt advice currently given to schools concerning their homepages.

As a result of the study, it has been brought out what would be the necessary measures that schools should take when using social media, so that the people connected to the institution would be protected. It is possible to create groups with various level of privacy settings, so that every school is able to decide what type of information they wish to disclose, according to the nature of the group. One ground rule is that the more public the group or the easier the access to the channel is, the better it is to post information of possibly more general nature, so that nobody could be specifically identified.

In addition to that, Facebook is a favourable environment for children's cooperation and communication. It is an especially good means for children who are naturally more timid but rather comfortable while communicating online. Therefore, Facebook can be seen as a bridge that could simplify and help cooperation within the educational institution.

Homepages and social media channels make it possible for schools to be noticed. It is, however, essential to make sure that the information published is as general as possible, not identifying anyone without their former consent. The author of this paper hopes that as a result of her seminar paper and this current research paper it has become clearer which guidelines should be followed while posting information on public web channels.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aab, A. (2015). Hariduskommunikatsioon Eestis: praktikad ja võimalused. *Kaja*, 25, 7-9. Kasutatud 10.11.2018 <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:258083/229496/page/7>

Akinnubi, O. P., Gbadeyan, C. O., Fashiku, C. O., Kayode, D. J. (2012). Effective Communication: A tool for improvement of secondary school management. *Journal of Education and Practice*, 3, 105-110

Andmekaitse inspeksioon: Laste õigused ja isikuandmete töötlemine. (2013). Kasutatud 23.10.2018

http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/Laste%20%C3%B5igused%20ja%20isikuandmete%20t%C3%B6tlemine.pdf

Baccarella, C. V., Wagner, T. F., Kietzmann, J. H., McCarthy, I. P. (2018). Social media? It's serious! Understanding the dark side of social media. *European Management Journal*, 36. 431-439.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40. Kasutatud 05.12.2018 <https://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.3316/QRJ0902027>

BSA: What's the big deal with data? (2015). Kasutatud 01.11.2018 https://data.bsa.org/wp-content/uploads/2015/10/bsadatastudy_en.pdf

Chairatchatakul, A., Jantaburom, P., Kasardard, W. (2012). Using social media to improve a parent-school relationship. *International Journal of Information and Education Technology*. 2 (4). 378-381.

EDPS: Data protection notice. (i.a.). Kasutatud 02.11.2018 https://edps.europa.eu/about-edps/data-protection-within-edps/data-protection-legal-notice_en

European Commission: What is personal data? (i.a.). Kasutatud 02.11.2018 https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/what-personal-data_en

EU GDPR Portal: Home. (2018). Kasutatud 04.10.2018 <https://eugdpr.org/>

EU GDPR Portal: GDPR Key Changes: An overview of the main changes under GDPR and how they differ from the previous directive. (2018). Kasutatud 04.10.2018 <https://eugdpr.org/the-regulation/>

Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (27.04.2016). *Euroopa Liidu Teataja*. Kasutatud 10.10.2018

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

Esrock, S. L., & Leichty, G. B. (2000). Organization of corporate web pages: Publics and functions. *Public Relations Review*, 26(3), 327-344. Kasutatud 10.11.2018

Faizi, R., El Afia, A., Chiheb, R. (2013). Exploring the potential benefits of using social media in education. *iJEP*, 3 (4), 50-53.

Fox, B. (2017). *Social media and education using social media for better academic results*. Kasutatud 29.03.2019 <https://medium.com/@braydenfox/social-media-and-education-using-social-media-for-better-academic-results-804b7a41a825>

GDPR EU: *Special categories of personal data*. (2018). Kasutatud 18.11.2018 <https://www.gdpreu.org/the-regulation/key-concepts/special-categories-personal-data/>

GDPR reports: *Create a data privacy culture*. (2017). Kasutatud 02.11.2018 <https://gdpr.report/news/2017/08/01/create-data-privacy-culture/>

Gu, L. (2017). Using school websites for home-school communication and parental involvement? *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 3(2), 133-134. Kasutatud 05.11.2018 <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/20020317.2017.1338498?needAccess=true&>

Hiles, M. (2015). *Why your school needs a Facebook page*. Kasutatud 20.03.2019 <https://www.campussuite.com/blog/school-needs-facebook-page>

HITSA: *GDPR: isikuandmete kaitse üldmäärus*. (i.a.). Kasutatud 21.10.2018 <https://www.hitsa.ee/ikt-hariduses/gdpr-isikuandmete-kaitse-uldmaarus>

HITSA: *Koolide veebilehtede ja kasutajakogemuse ärianalüüs*. (i.a.). Kasutatud 21.10.2018 <https://www.hitsa.ee/teenused/haridusasutuste-veebilehtede-platvorm>

Information security: *Types of personal data*. (2018). Kasutatud 02.11.2018 <https://medarbejdere.au.dk/en/informationsecurity/data-protection/general-information/types-of-personal-data/>

Irwin, L. (2018). *The GDPR: What is sensitive personal data?* Kasutatud 02.11.2018 <https://www.itgovernance.eu/blog/en/the-gdpr-what-is-sensitive-personal-data>

I-scoop: Personal data protection: data subject, personal data and identifiers explained. (2016). Kasutatud 02.11.2018 <https://www.i-scoop.eu/gdpr/gdpr-personal-data-identifiers-pseudonymous-information/>

Justiitsministeeriumi kodulehekülg: Jõustub uus perekonnaseadus. (2010). Kasutatud 18.11.2018 <https://www.just.ee/et/uudised/joustub-uus-perekonnaseadus>

Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. 04.12.2018 <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Lastekaitseadus. (19.11.2014). *Riigi Teataja*. Kasutatud 18.11.2018 <https://www.riigiteataja.ee/akt/106122014001>

Liu, Y. (2010). Social media tools as a learning resource. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 3 (1). 101-114.

Lockhart, J. M. (2016). *Maximise your school marketing*. Rowman & Littlefield.

Masse, E. (2018). *Data protection: why it matters and how to protect it*. Kasutatud 01.11.2018 <https://www.accessnow.org/data-protection-matters-protect/>

National commission for data protection: Increasingly important role for data protection authorities. (i.a.). Kasutatud 02.11.2018 <https://cnpd.public.lu/en/dossiers-thematiques/Reglement-general-sur-la-protection-des-donnees/Un-role-plus-important-pour-les-autorites-de-protection-des-donnees.html>

NJORD: Three reasons why we need strict data protection regulations. (2018). Kasutatud 01.11.2018 <https://www.njordlaw.com/three-reasons-need-strict-data-protection-regulations/>

Office team: Data Privacy Day: 5 Steps to Privacy Awareness and Protection. (2018). <http://officeteam.co.uk/blog/data-privacy-day-5-steps-privacy-awareness-protection/>

Osher, D., Kendziora, K., Spier, E., Garibaldi, M., L. (2014). *School Influences on Child and Youth Development*. Kasutatud 29.09.2018 https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4899-7424-2_7

Perera, C., Ranjan, R., Wang, L., Khan, S. U., Zomaya, A. Y. (2015). Big data privacy in the internet of thing era. *IT Professional*, 17(3), 32-39.

Piper, T. (2012). Using School Websites to Support Parent Engagement. *Leadership*, 42(2), 36-38.

Poopuu, T. (2013). Lastekaitseaduse eelnõu koostamise käik. *Sotsiaaltöö*, 6, 16-19.

Rahvusarhiiv: Hindamisotsus. (2013). Kasutatud 23.10.2018 http://www.ra.ee/wp-content/uploads/2016/11/Rahvastiku_toimingud_HO_104_28.11.2013.pdf

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. (09.06.2010). *Riigi Teataja*. Kasutatud 23.10.2018 <https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>

Ratt, S. (2019). Uuenenud isikuandmete kaitse seadus ajab koolid kimbatusse. *Järva Teataja*, 26. märts. Kasutatud 26.05.2019 <https://jarvateataja.postimees.ee/6553756/uenenud-isikuandmete-kaitse-seadus-ajab-koolid-kimbatusse>

Riisalo, S., Nikonov, E. (2013). Lapse parimast huvist lähtumise kohustus uue lastekaitseaduse eelnõus. *Sotsiaaltöö*, 6, 20-22.

Rubinstein, I. S. (2013). Big data: The end of privacy or a new beginning? *International Data Privacy Law*, 3 (2), 74-87.

School Webmasters kodulehekülg (i.a.). Kasutatud 10.04.2019 https://www.schoolwebmasters.com/Social_Media

Social media for school communication lehekülg (i.a.). Kasutatud 10.04.2019
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED538605.pdf>

Schonschek, O. (2018). *Increasing data protection awareness within the company*. Kasutatud 02.11.2018 <https://www.datenschutz-praxis.de/fachartikel/increasing-data-protection-awareness-within-the-company/>

Sihtasutus Innove. (2011). *Kommunikatsiooni käsiraamat kutseõppeasutustele*. Kasutatud 24.10.2018 https://issuu.com/innove/docs/kommunikatsiooni_kasiraamat

Smith, R. (2002). *Strategic Planning for Public Relations*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Taddeo, C., & Barnes, A. (2016). The school website: Facilitating communication engagement and learning. *British Journal of Educational Technology*, 47(2), 421-436.

Tene, O., Polonetsky, J. (2012). Privacy in the age of big data: a time for big decisions. *64 Stan. L. Rev. Online* 63.

The Economist: Data, data everywhere. (2010). Kasutatud 01.11.2019
<https://www.economist.com/special-report/2010/02/27/data-data-everywhere>

Reychav, I., & Wu, D. (2015). The role of user-centered design and usability on knowledge sharing: a school website field study. *International Journal of Knowledge and Learning*, 10(1), 16-28.

Russo, C. J., Squelch, J., Varnham, S. (2010). Teachers and social networking sites: Think before you post. *The Journal of Law and Social Justice*, 5 (5), 1-15.

The Economist: Data, data everywhere. (2010). Kasutatud 01.11.2018
<https://www.economist.com/special-report/2010/02/25/data-data-everywhere>

Tikerperi, M. L. (2018). Public schools' websites in Estonia: required communication channel but no shared knowledge. *Studies of Transition States and Societies*, 10 (2), 66-81. Kasutatud 05.01.2019 <http://publications.tlu.ee/index.php/stss/article/view/661/533>

Tuunainen, V., K., Pitkänen, O. (2009). User's awareness of privacy on online social networking sites – case Facebook. *The 22nd Bled eConference*. Sloveenia, 14.-17. juuni.

Vabariigi Valitsuse seletuskiri lastekaitse seaduse eelnõu juurde. (i.a). Kasutatud 23.10.2018

Vanderhoven, E., Schellens, T., Valcke, M. (2013). Exploring the usefulness of school education about risks on social network sites: a survey study. *The National Association for Media Literacy Education's Journal of Media Literacy*, 5(1), 285-294.

Wilkins, A. (2012). School choice and the commodification of education: A visual approach to school brochures and websites. *Critical Social Policy*, 32(1), 69-86.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Sirle Tartu**

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Laste isikuandmete avaldamine kooli kodulehel ja avalikel sotsiaalmeediakanalitel,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on **Mari-Liis Tikerperi,**

(juhendaja nimi)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Sirle Tartu

30.05.2019